

Ansvar och styrning i modern hälso- och sjukvård

Recension av boken: Från Vasa till vårdval. Om ansvar och styrning av svensk hälso- och sjukvård

Bokens författare: Ingvar Karlberg
Studentlitteratur, Lund

De historiska vingslagen är betydande i den bok som författats av Ingvar Karlberg. Boken "Från Vasa till vårdval. Om ansvar och styrning av svensk hälso- och sjukvård" är ett verk som presenteras i tre huvudsakliga delar för läsaren. Den första, och den är inte helt oväsentlig i denna historiska skildring, behandlar den historiska delen av den svenska hälso- och sjukvårdens utveckling och omdaning. Den första delen avslutas med en beskrivning av två reformvägar som förändrat hälso- och sjukvården på olika vis. Del två i boken består av en tematisk del. Här kan läsaren förkovra sig i nationella principprogram, vårdprioriteringar och väntetidsgarantier, finansiella och administrativa modeller, vårdstrukturer, folkhälsofrågor, tandvård och ansvarsnivåer. Bokens sista del innehåller två kapitel som fokuserar på ansvarsfrågor inom hälso- och sjukvården idag medan boken avslutas med framtidsblickar.

Bokens författare är Ingvar Karlberg som är läkare och professor i hälso- och sjukvårdsforskning vid Göteborgs universitet samt vid Nordiska Högskolan för Folkhälsovetenskap. Han har också en bakgrund som medicinalråd i Socialstyrelsen tillsammans med undervisningserfarenheter och möten med studerande som tillsammans bildar hans förförståelse inom området.

Författaren beskriver hur "texter från föreläsningar, artiklar, remissvar och bokkapitel fogats samman" (s.7). Författarens syfte med boken är att ge läsaren en bakgrundsbild över hur hälso- och sjukvården är organiserad och vad det finns för historiska förklaringar till utvecklingen fram till idag. Författaren inleder boken med följande devis: "All utveckling bygger på tidigare generationers kunskap. "Genombrott" sker inte av en slump och är sällan beroende av enskilda individer. När "tiden är mogen" tas nästa utvecklingssteg" (s.17). Tillsammans med tidigare generationers kunskap och kunskapssökande är de historiska penseldrag som Ingvar Karlberg gör i boken tänkvärda och skapar goda förutsättningar för att läsaren ska kunna navigera sig fram i komplexa strukturer, vårdsystem och sammanhang. Boken torde vara av stort intresse för såväl den historieintresserade som för läsaren som har fokus på det välfärdspolitiska området. Den moderna historien beskrivs i bokens andra del där "den andra reformvägen" som haft stor betydelse och inverkan på hälso- och sjukvårdens utveckling beskrivs. Läsaren får här bekanta sig med grundarna i de fyra reformerna: Dagmaravtalen, ädelreformen, läkemedelsreformerna och handikappreformen. Boken avslutas med frågan "Hur ska det gå med vården?". Här

får läsaren veta vilka problem och hot som finns mot den s.k. svenska modellen samtidigt som författaren ger historiska förklaringar till utvecklingen. Ingvar Karlberg skriver: ”Som vi har sett hade redan Gustav Vasa som ambition att skapa enhetlighet inom kungariket Sverige. Han skrev flera tusen brev till fogdar, förvaltare och präster med anvisningar om detaljer i deras uppdrag, med målet att öka effektiviteten och att ena landet med hjälp av enhetliga riktlinjer. Mot detta stod socknarnas, häradernas och landskapens krav på lokalt självbestämmande. Det var i praktiken på lokalplanet som föreskrifterna då liksom nu konkretiserades” (s.238).

”Från Vasa till vårdval. Om ansvar för styrning av svensk hälso- och sjukvård” är en historisk bok på flera vis. Den innehåller en beskrivning av den historiska utvecklingen som vi faktiskt måste känna till för att kunna förstå vår tids vårdssystem och hälso- och sjukvård. Men boken är också en beskrivning av tillståndet av svensk hälso- och sjukvård idag. Därför är boken så angelägen att den egentligen borde ingå i flera olika utbildningar. Den är välskriven och pedagogiskt upplagd där läsaren på ett förhållandevis enkelt sätt kan orientera sig bland bokens sexton kapitel. Boken vänder sig till alla studerande inom vårdsektorn kanske särskilt för studerande i ämnena folkhälsovetenskap och hälso- och sjukvårdsadministration men den är också högintressant för ledarutbildningar inom området.

Jörgen Lundälv

Docent

Göteborgs Universitet

Umeå Universitet

Jorgen.Lundalv@socwork.gu.se

Jorgen.Lundalv@surgery.umu.se